

*NEW YORK-i ELSŐ MAGYAR
REFORMÁTUS EGYHÁZ*

344 East 69th Street

New York, NY 10021

212. 734.5252

www.elsoreformat.us

Jézusért, együtt!

Megemlékezés az 1956-os Szabadságharc és Forradalom 60. Évfordulója Alkalmából

2016 október 23.-án

Gondolatok, idézetek az 1956-os Forradalom és Szabadságharc emlékére:

„1956. október 23-a örökké élni fog a szabad emberek és nemzetek emlékezetében. E nap a bátorság, az öntudat és a győzelem napja volt. A történelem kezdete óta nincs még egy nap, mely világosabban mutatja az ember csillapíthatatlan vágyát a szabadság iránt – bármily kicsi is a siker esélye, s bármily nagy is az áldozat, amit követel.”

John F. Kennedy (1960)

∫

„A magyar felkelés letöréséhez több mint 200 ezer szovjet katonára volt szükség, de a magyar nemzet szellemét és reményét nem lehetett legyőzni.”

Barack Obama (2008)

∫

„Az 1956-os forradalom megőrizte a nemzet öntudatát, és mindenhol életben tartotta a szabadság emlékét. Nem kétséges, hogy a győzelem utólag született, de az emberség mégiscsak felülkerekedett, hiába tiporták rendőrcsizmákkal.”

David Pryce-Jones, a National Review korábbi szerkesztője (2006)

∫

„Mindannyian emlékezetünkben őrizzük a magyar népnek a szabadságáért, de egyben a mi szabadságunkért is hozott áldozatát. A remény sosem hal meg, ha a szabadság szenvedélye fűti; azé a szabadságé, amely a Francia Köztársaság jelmondatának első helyén szerepel, és amelyről tudom, hogy oly drága a magyar nemzet szívének.”

Jacques Chirac (2006)

∫

„A magyar forradalom a kommunizmus végének kezdete.”

Milovan Gyilas (1956)

∫

„A szabadságharcosok álma ötven évvel a forradalom után megvalósult, Magyarország elfoglalta méltó helyét a független államok között. A vasfüggöny lebontásában játszott szerepével Magyarország más országokat is segített abban, hogy részesülhessenek az önállóság áldásaiból.”

Arnold Schwarzenegger (2006)

∫

„1956-ban a magyar nép rövid 12 napra kivívta saját függetlenségét. Ezek az elszánt hazafiak úgy lázadtak fel a hatalmas szovjet birodalom ellen, hogy alig volt más fegyverük, mint a szabadság pusztá szeretete.”

Condoleezza Rice (2006)

∫

„...A szabadság ott kezdődik, ahol megszűnik a félelem.”
Bibó István (1956)

∫

„A rendszert az egész magyar nép söpörte el. (...) A világon páratlan szabadságharc volt ez, a fiatal nemzedékkel a népünk élén. A szabadságharc azért folyt, mert a nemzet szabadon akart dönteni arról, hogy miképpen éljen. Szabadon akar határozni sorsa, államának igazgatása, munkájának értékesítése felől.”
Mindszenty József (1956)

∫

„A harcban osztály- és felekezeti különbségek nélkül vett részt az egész magyar nép, s megrendítő és csodálatos volt a felkelt nép emberséges, bölcs és megkülönböztetni kész magatartása, mellyel csupán a leigázó idegen hatalom és a honi hóhérkülönítményesek ellen fordult.”
Bibó István (1956)

∫

„A nemzeti függetlenség és a társadalmi rend demokratikus felépítése: ez a magyarság vágya.”
Tamási Áron (1956)

∫

„...Ezerhétsházahárom,
nyolcszáznegyvennyolc és ötvenhat:
egyszer minden száz évben talpra állunk
kínzóink ellen...”
(Faludy György)

∫

Indul a pesti tüntetés

A Petőfi-szobor felől
Kossuth utcáján özönöl
Három szín oltalma alatt
Az ifjú, magyar áradat.
Szívekből kinyilatkozó
Egység ez itt, mindenható,
Felülről nem hazudható,
Nem oldható, nem rontható,
Októberi tavaszt hozó.
A Kossuth-nóta dallama
Szilajul-szebb, mint valaha.
Nyomul a háromszínű sor,
Egy ember-fürtös balkonon
Zászló merészkedik elő,
Könnyet ejt a járókelő.
Feltámadási körmenet
Vonul: hívő magyar sereg
Millió résből fényre jó
Egész országnyi tüntető.
Óh, forradalmi honfűség,
Ősz harmatán kinyílt virág,
Te félelem és csalatás
Alól kivillanó parázs,
Te csipkerózsa-álmu nő,
Ily virradásra serkenő,
Te földalatti szenvedély,
Így bujtogass: „Magyar, ne félj!”
Hírrel híreszteld szertesztét
A szabadság jövetelét!
(Nagy István)

Hősköltemény egy pesti srácról

Te napköziben nevelkedett apró kamasz,
Te, akinek élete mindössze
vagy tizenöt sivár tavasz.
Te, kibe már az A. B. C.-vel
tömték az ideológiát,
A szovjet tankok vad tüzében
zengted a szabadság dalát.

A tankok acél záporában
sem remegett gyenge kezed.
Bátran markoltad meg a géppisztolyt,
és szórtad rájuk a tüzet.
Kicsiny szíved tán összerezent,
de lábad bátran szaladt.
Kezedből nyugodt, biztos ívben
repült a benzines palack...

Te pesti srác, te hősök hőse
ontottad drága véredet,
s a kivívott szent szabadságban
megkaptad érte béredet.
Te kicsiny bajtárs – esküszünk, hogy
megvédjük ezt a drága vért,
mert nem lehet, hogy kicsiny szíved
hiába ontott annyi vért...

Te pesti srác,
Te napköziben nevelkedett apró kamasz!
Te, akinek élete mindössze
Vagy tizenöt sivár tavasz.
Téged, ki ezt a drága élted
hazáért így adtad oda,
amíg magyar él a földön:
nem felejtünk el soha!
(Szentkúti Ferenc)

1956 történelmi eseményei

1956. június 28.

A lengyelországi Poznańban munkásfelkelés tört ki. Mintegy százezer munkás vonult az utcára az élet- és munkakörülmények javítását, valamint szabad választásokat követelve. Miután a tömeg megkísérelte elfoglalni az államvédelmi hivatal épületét, a hatalom a tömegbe lőtt, ezért zavargások robbantak ki.

A biztonsági erők és a hadsereg délutánra megérkező alakulatai fegyverrel verték szét a tüntetést. Az összecsapásoknak több mint hetven halálos áldozata és mintegy ezer sebesültje volt, továbbá több mint ötszáz tüntetőt letartóztattak.

Ezzel a nappal vette kezdetét az 1956-os lengyelországi tüntetéssorozat.

1956. augusztus 5.

A Lengyel Egyesült Munkáspárt (LEMP) megingott hatalmú sztálinista vezetését leváltották, a korábban eltávolított Władysław Gomułka visszatért a pártba, és a szovjet vezetés ellenében az akkori magyarországi átalakítások mintájára a diktatúrát enyhítő demokratikus reformok bevezetését tűzte ki célul.

Ezt Moszkva nem nézte jó szemmel, ezért fegyveres beavatkozással fenyegetőzött.

1956. október 16.

A magyarországi reformellenzék a lengyelországi tüntetőkkel rokonszenvezett, és a diákok szerveződése is felgyorsult az egész országban.

Ezen a napon alakult meg Szegeden a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége (MEFESZ), az első kommunistától független ifjúsági szervezet. Október 17-től Budapest, Sopron, Pécs és Miskolc aktivizálódó egyetemi hallgatói is csatlakoztak a MEFESZ-hez.

1956. október 19.

A Gomułka-féle reformista szárny szándékainak megfelelően a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottságának október 19-én kezdődő, VIII. plénumán a szovjet pártvezetés beleegyezése nélkül alapvető személyi változtatásokat kívántak végrehajtani.

A Lengyelország területén állomásozó szovjet csapatokat már előző nap harckészültségbe helyezték. A személyi változtatásokat Moszkva nyomása ellenére végrehajtották.

1956. október 22.

A különböző magyar egyetemek küldötteiket a Budapesti Műszaki Egyetemre irányították, ahol két kar hallgatói nagygyűlést hirdettek 15 órára, a megelőző hetek eseményeinek hatására a diákság az oktatáspolitikával szembeni elégedetlenségének az egyetem vezetősége és a diáktársak előtt kívánt hangot adni. A 4-5 ezer fő részvételével tartott gyűlés kimondta a csatlakozását a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetségéhez (MEFESZ).

Az éjszakába nyúló tanácskozáson elfogadott tizenhat pontos határozatuk többek között a szovjet csapatok kivonását követelte Magyarországról, valamint azt, hogy vizsgálják felül a magyar-szovjet kapcsolatokat az egyenrangúság és a be nem avatkozás elve alapján. Továbbá általános, titkos választásokat szorgalmazott több párt részvételével, lándzsát tört a vélemény- és szólásszabadság mellett, valamint kifejezte a magyar diákság szolidaritását a lengyel néppel. A korábbi, a hallgatók helyzetének javítását célzó intézkedések igényét ekkorra felváltották a jellegzetesen pártellenzéki, az általános demokratizálódást szolgáló, valamint a nemzeti függetlenséggel kapcsolatos követeléseik. A műegyetemi hallgatók az október 22-ről 23-ra virradó hajnalon elhatározták, hogy délután Budapest utcáin tüntetést szerveznek, amelynek célja egyrészt a lengyel nép iránti szolidaritás kinyilvánítása,

másrészt követelések nyomtatékosítása volt.

Elmondható, hogy a Budapesti Műszaki Egyetem vált a forradalom gyújtópontjává, falai közül indult útjára a forradalom.

1956. október 23.

Az egyetemen nem volt rendes tanítás. Délutánra a hallgatóság tüntetését végül a pártvezetőség az utolsó pillanatban engedélyezte. A Műegyetem udvaráról induló felvonuláshoz egyre többen csatlakoztak, a hallgatók röplapokat osztogattak, és némán, jelszavak nélkül vonultak. A Petőfi-szobor előtt találkoztak a különböző egyetemek hallgatói, Sinkovits Imre színművész itt szavalta el a Nemzeti dalt, majd együtt vonultak a Bem térre, hogy kifejezzék a lengyel események iránti szolidaritásukat. 15 órakor, a Bem-szobor talapzatán állva Veres Péter, a Magyar Írók Szövetségének elnöke felolvasta a szervezet kiáltványát a tömegnek, a diákok pedig a tizenhat pontot. Ezután Zbigniew Herbert lengyel író is köszöntőt mondott, majd Sinkovits Imre elszavalta a Szózatot, végül a diákok megkoszorúzták a szobrot. A jelenlévők létszáma ekkor már ötvenezer fő volt.

A nemzeti színű zászló közepéből a szovjet mintájú címert kivágták. A lyukas lobogó a forradalom szimbólumává vált. A tömeg a beszédek elhangzása után nem oszlott fel, a Margit hídon át az Országházhoz indult, ahol egyes források szerint már kétszázezer főre duzzadt. A tüntetők a Kossuth téren függetlenséget követeltek.

Ezt követően ezrek vonultak tovább a Magyar Rádió épülete elé, a tizenhat pontból álló követelésük felolvasása céljából. Az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) azonban megakadályozta az épületbe való bejutást. Gerő Ernő pártfőtitkár este 8 órakor elmondott rádióbeszédében csőcseléknek titulálta a tüntetőket és gyakorlatilag harcot hirdetett ellenük. A rádióbeszéd olaj volt a tűzre – felbőszítette a Sztálin-szobornál gyülekező, egyre duzzadó tömeget. A diktátor szobrát este fél 10-kor ledöntötték a tüntetők.

A Rádiónál a tüntetők ahelyett, hogy meghátráltak volna, különböző rigmusokat, jelszavakat kezdtek skandálni, mire válaszul az ÁVH a tömegbe lőtt. A fegyvertelen fiatalokra támadókkal egyet nem értő magyar katonák egy része átállt a tüntetők oldalára, és ellátták őket fegyverrel, hogy megvédhessék magukat. Számos ember vált a harcok áldozatává. A Rádió épülete 24-én hajnalban került a felkelők kezére.

1956. október 24.

Az Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének (MDP KV) rendkívüli ülésén az éjszaka folyamán újjáválasztották a párt Politikai Bizottságát és Titkárságát, valamint létrehozták az MDP KV Katonai Bizottságát. Gerő Ernő maradt első titkári megbízatásában.

Reggel fél 5-kor a Minisztertanács közleményében gyülekezési, csoportosulás- és felvonulási tilalmat rendelt el. Nagy Imre kinevezett miniszterelnök statáriumot léptetett életbe. A karhatalmi szervek utasítást kaptak arra, hogy a rendelet megszegőivel szemben a törvény teljes szigorával lépjenek fel. Reggel 9-kor a rádió közölte, hogy a szovjet csapatok a magyar végrehajtó hatalom kérésére részt vesznek az ún. „ellenforradalom” leverésében.

Ezen a napon alakultak ki az egyes fővárosi felkelő csoportok központjai. Ilyen volt Pesten a Baross tér, a Corvin köz, a Tűzoltó utca, a Boráros tér, Újpest és Csepel, a budai oldalon pedig a Széna tér, valamint a Móricz Zsigmond körtér.

Dél után tíz perccel Nagy Imre a következőt közölte: „...mindazok, akik a további vérontás elkerülése

érdekében ma 14 óráig megszüntetik a harcot és leteszik fegyvereiket, mentesülnek a statáriális eljárás alól.” Később 18 órára módosították a határidőt.

A katonai helyőrségek parancsnokai intézkedéseket adtak ki a harckészültség fokozása és a laktanyák, raktárak őrségének megerősítése érdekében, mivel a felkelők a nap folyamán több laktanya ellen is sikeres akciókat hajtottak végre fegyverek zsákmányolása céljából.

Este háromnegyed 9-kor Kádár János, az MDP Politikai Bizottságának tagja, egyben a Központi Vezetőségének titkára elítélte a történéseket és reakciónak titulálta a felkelőket.

1956. október 25.

Reggel 6 óra 23 perckor a rádió közölte, hogy a „puccskísérletet” az éjszaka folyamán sikerült felszámolniuk, valamint hogy „az ellenforradalmi erők szét vannak verve”. Dél előtt a honvédelmi miniszter a katonáknak azt a parancsot adta, hogy a felkelőket délig meg kell állítani. A parlament előtti tüntetőkre a szemközti Földművelésügyi Minisztérium tetejéről és a környék más épületeiről is tüzet nyitottak. A közelben lévő Jászai Mari téren eközben a felkelők negyven percig tartó tűzharcban álltak a szovjet és magyar katonákkal.

Az MDP vezetése a 24-én Budapestre érkezett Anasztasz Mikojan szovjet miniszterelnök-helyettessel és Mihail Szuszlov, a Szovjet Kommunista Párt Központi Bizottságának titkárával való tárgyalást követően lényegi változáson ment át. A Központi Vezetőség felmentette Gerő Ernő elnököt, helyére Kádár Jánost választotta. Utóbbi szerint az eredetileg békés tüntetés az ellenforradalmárok megjelenésével a „népi demokrácia” elleni támadássá alakult át. Nagy Imre úgy nyilatkozott, hogy ha a rend helyreáll, eljön a reformok ideje, és tárgyalások kezdődhetnek a szovjet csapatok kivonásáról. A főleg Budapesten folyó harcok és a sztrájk átgyűrűzött az egész országra. A magyar áldozatok száma ezen a napon hozzávetőleg százhusz fő volt.

1956. október 26.

Ez a nap is rádióközleménnyel indult: reggel fél 5-kor a Minisztertanács arra szólította fel a budapesti lakosságot, hogy ne hagyják el otthonaikat.

A Magyar Néphadsereg vezérkari főnöke az alábbi üzenetet juttatta el az összes katonai alakulatnak: „A csapatok és raktárak a laktanya területén jól látható helyre tűzzék ki a nemzeti színű zászlót, címer nélkül. A rádiókat az ablakra tegyék ki. Ha megtámadná a laktanyát, szólítsák fel a tömeget távozásra, és csak abban az esetben löjjenek, ha azok be akarnak törni, vagyis fegyverrel támadnak.” A Néphadsereg már nem volt egységesnek vagy hatékonyak mondható, mivel alakulatainak egy része átállt, vagy tétlenül nézte a laktanyák lefegyverzését.

Délután negyed 5-kor az MDP KV azt nyilatkozta, hogy a függetlenség és egyenjogúság alapján tárgyalás indul Moszkvával a két ország közötti viszony rendezése céljából. A helyzet normalizálásának egyik feltételeként a szovjet csapatok kivonását nevezte meg. Ezenkívül amnesztiát hirdetett a fegyveres harc minden résztvevőjének, arra az esetre, ha este 10-ig letennék a fegyvert. Országszerte sortüzeket nyitottak tüntető forradalmárookra, többek között Mosonmagyaróváron, Kecskeméten és Nagykanizsán.

1956. október 27.

A belügyminiszter reggel negyed 7-kor tartott rádióbeszédében bejelentette a kijárási tilalom meghosszabbítását a harcok elhúzódása miatt. Negyed 12-kor a közvélemény megismerhette a kormány új összetételét. Janza Károly honvédelmi, Tildy Zoltán államminiszter lett.

Előbbi még kora délután elrendelte, hogy a „fegyveres csoportok ellen bevetett katonai egységek szünet nélkül folytassák azok megsemmisítését és a rend helyreállítását”. A szovjet csapatok parancsnoksága ultimátumot juttatott el a Corvin köz védőihöz, megadásra szólítva fel őket. A IX. kerületi parancsnokság és a Kilián laktanya eközben közös védelmi tervet dolgozott ki, ebbe beavatták

Iván Kovács Lászlót, a Corvin köz csoport parancsnokát.

Nagy Imre kezdeményezte a Corvin köz elleni támadás leállítását, emiatt különböző politikusok, értelmiségiek és szűkebb környezetének egyes tagjai is kritizálták.

Az őrzésfeladat parancsnokának a Széna téri felkelő csoport vezetőivel folytatott tárgyalása a fegyverletételről nem bizonyult sikeresnek. A híradóezred egyik alegységének sikerült elfoglalnia a Szabadság hidat, valamint, az este folyamán, ellenőrzése alá vonnia a Móricz Zsigmond körteret. A változást akarók összefogása eredményeként öntevékeny nemzetőr csapatok alapítási hullámát hozta a nap. Aszódon, Debrecenben, Fertődön, Miskolcon és Sopronban is alakultak ilyen típusú egységek. Az éjszaka folyamán a párt Politikai Bizottsága Mikojan és Szuszlov jelenlétében megtárgyalta azt a Kádár János által beterjesztett platformot, amely az „ellenforradalom” radikális átértelmezéséről (tűzszünet, a szovjet csapatok kivonása, az ÁVH feloszlata) értekezik.

1956. október 28.

A reggel 6 órai rádióközleményben a katonai parancsnokság azt állította, hogy a felkelők és a hadsereg között előbbieik kérelmének megfelelően tárgyalások kezdődtek.

A szabadságharc egyik kulcsmomentumát jelenti a Kossuth Rádióban 13 óra 20 perckor elhangzó közlemény, mely szerint: „A Magyar Népköztársaság kormánya a további vérontás megszüntetése és a békés kibontakozás érdekében elrendeli az általános, azonnali tűzszünetet. Utasítja a fegyveres erőket, hogy csak akkor tüzeljenek, ha őket támadják.”

17 óra 25 perckor Nagy Imre miniszterelnök már nemzeti demokratikus mozgalomként értékelte az eseményeket. Gerő Ernő, Hegedűs András, Bata István és Piros László kommunista vezetőket családjukkal együtt a Szovjetunióba szállították. A párt Központi Vezetősége tevékenysége megszűnt, létrejött egy hatfős elnökség Kádár Jánossal az elnöki poszton, tagnak választották még Apró Antalt, Münnich Ferencet, Kiss Károlyt, Szántó Zoltánt és Nagy Imrét.

Folytatódott a nemzetőr egységek számának gyarapodása. Ebben a folyamatban segítséget nyújtottak a Néphadsereg egyre nagyobb arányban átálló tagjai.

Szimbolikusnak tűnő, ám az eseményeket megelőző években szinte elképzelhetetlen változásokat idézett elő Janza Károly altábornagy honvédelmi és Münnich Ferenc belügyminiszter közös parancsa, mely az állami címer eltávolítására és a nemzeti szalag kitűzésére irányult. Az addigi „elvtárs” megszólítás helyett a „bajtárs” került bevezetésre, továbbá december 31-i határidővel intézkedtek a hagyományoknak megfelelő rendfokozati jelzésekhez való visszatérésről.

A nyugati nagyhatalmak kezdeményezésére összeült az ENSZ Biztonsági Tanácsa a magyarországi helyzet megvitatása céljából, a Szovjetunió tiltakozása és Jugoszlávia tartózkodása mellett.

1956. október 29.

A szovjet csapatok megkezdték a fővárosból történő kivonulást, de a Kilián laktanya környékén még történtek összetűzések.

Münnich Ferenc belügyminiszter bejelentette az Államvédelmi Hatóság feloszlataát és helyette egy új, demokratikus rendőrség megalapítását kezdeményezte. Elindult a tagok lefegyverzése. Az ÁVH tagjainak jelentős része menedéket kért a szovjet hadseregnél. 3200 ÁVH-s Budaörsnél, egy másik nagyobb csoport a XIII. kerületi Elektromos pályán gyűlt össze, innen indultak el a tököli szovjet bázis felé.

Délután negyed 6-kor a Honvédelmi Minisztérium rádión keresztül arról tájékoztattott, hogy „...a budapesti ellenállási csoportok vezetőivel való megegyezés alapján az ellenállók megkezdik fegyvereik átadását a szovjet egységeket felváltó magyar csapatoknak. A fegyverek leadása után 24 órán belül megkezdődik a szovjet egységek kivonása Budapestről.”

Este 8-kor a Budapesten tartózkodó szovjet csapatok tűzszüneti parancsot kaptak.

1956. október 30.

Moszkva nyilatkozatban jelezte, hogy a Szovjetunió hajlandó megvizsgálni a Varsói Szerződés értelmében Magyarországon tartózkodó szovjet haderő helyzetét. Ezen kívül úgy vélte, a magyar dolgozók jogos mozgalmához ellenforradalmi, reakciós kapitalisták is csatlakoztak. Továbbá a szovjet vezetés kijelentette, hogy a magyar kormány kérésének megfelelően hajlandók kivonni a Budapesten lévő szovjet alakulatokat, valamint tárgyalni a Magyarország területén állomásozó haderejük teljes visszavonásáról.

Felkelő csoportok körülbelül háromórányi harc után sikeresen elfoglalták a Köztársaság téri kommunista pártszékházat. A támadók közül húsz-harminc, a védők közül hozzávetőleg húsz fő esett áldozatul a harcoknak, akik közül kb. tízen népitélet, lincselés áldozatai lettek. A foglalások nem értek véget: az orvostanhallgatók a IX. kerületi pártbizottság épületét, majd a X. kerületi pártszékházat is birtokba vették.

16 óra 57 perckor Nagy Imre közölte, hogy „a kormány kezdeményezésére a szovjet hadsereg csapatainak a kivonulása megkezdődött. Minden hatóság, az ország minden polgára az elvonulás teljes rendjének a biztosítása érdekében tartózkodjék minden provokatív, zavaró vagy ellenséges cselekedettől, hogy így is hozzájáruljon a szovjet hadsereg csapatainak a kivonulásához.”

Fél 7-kor Janza Károly honvédelmi miniszter alábbi parancsa került beolvasásra: „A társadalmi és nemzeti megújulásunkat kiharcoló hősi forradalmunk eredményeként megállapodtam a szovjet fegyveres erők parancsnokságával csapataik Budapestről való kivonásának rendjéről. Eszerint a Budapesten lévő összes szovjet csapatok kivonulásukat 1956. október 30-án délután 4 órakor megkezdik, és előre kidolgozott terv szerint 1956. október 31-én virradatig befejezik. A szovjet csapatok kivonulásával párhuzamosan fővárosunkban a néphadsereg egyes alakulatait vonom össze. A rend fenntartásának feladatait a néphadsereg, a rendőrség és a nemzetőrség csapatai együttesen látják el.”

Este 10 órakor a honvédség rétsági alakulata Pálinkás (Pallavicini) Antal őrnagy vezetésével, kormányutasításra a felsőpetényi házi őrizetéből kiszabadítja Mindszenty József hercegprímást, akit Nagy Imre miniszterelnök hivatalosan is rehabilitál.

A napokon keresztül utcára ki nem lépő lakosságot sokkolja az utcákat borító romhalmaz. Megkezdődtek a helyreállítási munkálatok.

1956. október 31.

A XII. Pius pápa által táviratban köszöntött Mindszenty József hercegprímás volt, aki reggel 9-kor érkezett a budai érseki palotába, hogy külföldi katolikus segélyszállítmányokról tárgyaljon külföldi egyházi vezetőkkel.

A Kilián laktanyában a Magyar Néphadsereg, a nemzetőrség, a fegyveres csoportok, az újjászerveződő politikai pártok és szervezetek részvételével megtartották a Forradalmi Karhatalmi Bizottság gyűlését. Itt többek között bejelentették, hogy egységes parancsnokság alá vonják a honvédség, rendőrség, határőrség és a felkelő csoportokból megalakult nemzetőrséget.

Este 8 órakor a Kossuth rádió bementa, hogy Nagy Imre, a minisztertanács elnöke tárgyalásokat kezdeményez Moszkvával a szovjet alakulatok teljes kivonásáról.

Újjáalakult a Nemzeti Parasztpárt (Petőfi Párt néven) és a Keresztény Demokrata Néppárt, valamint a Parasztszövetség.

Washington Eisenhower elnöknek a forradalmat és a magyar nemzetet méltató nyilatkozata ellenére biztosította a Szovjetuniót arról, hogy nem tekinti potenciális szövetségeseinek az új magyar kormányt. A szovjet pártvezetésben egyre inkább nőtt a magyarországi beavatkozást pártolók befolyása, akik a korábban intervencióellenes Pekinget is meggyőzték.

1956. november 1.

A magyar reptereket a szovjet haderők lezárták. A Nagy-kabinet megtiltotta a magyar honvédségnek az ellenállást. Teljes harckészültségbe helyezték a jugoszláv hadsereget, melynek felvonultatása megkezdődött a magyar határ mentén.

A délelőtti folyamán Losonczy Géza államminiszter bejelentette, hogy a külügyminiszteri posztot aznap átvevő Nagy Imre miniszterelnök kormányának néhány tagjával (Kádár János, Erdei Ferenc, Losonczy Géza, Tildy Zoltán és Dobi István) fogadta Jurij Andropovot, a Szovjetunió budapesti nagykövetét, és követelte az újonnan Magyarországra érkezett szovjet csapatok azonnali kivonását. Deklarálta, hogy országunk kilép a Varsói Szerződésből és semlegessé válik. Utóbbi szavatolásáért az ENSZ-hez és a nagyhatalmakhoz fordul.

Kádár János bejelentette az Magyar Dolgozók Pártjának megszűnését, és az új párt, az Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) megalakulását. Kádár és Münnich Ferenc belügyminiszter a nap folyamán titokban elhagyták a fővárost, és a Szovjetunióba távoztak.

Aktivizálódtak a kommunista diktatúra éveit elnyomott civilek és értelmiségiek. Többek között megalakult a Politikai Foglyok Országos Szövetsége (POFOSZ), a Keresztény Magyar Párt, a Keresztény Front, valamint újjáalakult a Magyar Cserkészszövetség.

Mindszenty József bíboros esti rádiós nyilatkozatában a szabadságharcot méltatta.

1956. november 2.

A harcok gyakorlatilag országszerte befejeződtek. Újjáalakult a koalíciós Nagy-kormány, az új kabinet honvédelmi miniszterévé Maléter Pált nevezték ki. A kormányfő kijelölte a Varsói Szerződésből való kilépésről tárgyaló delegáció tagjait (Losonczy Géza államminisztert, id. Antall Józsefet, Farkas Ferencet, Kóvágó Józsefet és Márton Andrást).

Ezt követően a rádióban a következőket mondták be: „...október 31-én és november 1-jén sajnálatos módon újabb szovjet egységek lépték át a magyar határt. A magyar kormány minden tőle telhető erőfeszítést megtett, hogy elérje a csapatok visszarendelését, lépései azonban hiábavalónak bizonyultak, sőt a szovjet csapatok tovább folytatták előnyomulásukat, egyes egységek pedig Budapest körül vonultak fel. Mindennek következtében a magyar kormány 1956. november 1-jén felmondta a Varsói Szerződést.”

Kezdetét vette a békeállomány feltöltése a hadsereg egyes alakulatainál. Kaposváron és Nagyatádon hétszáz, Szekszárdon háromszáz, Hódmezővásárhelyen ezernégyszáz behívóparancs került kézbesítésre.

Megalakult a szovjet csapatkivonásról tárgyaló delegáció. Tagjait Janza Károly honvédelmi miniszter jelölte ki, a küldöttség vezetője Erdei Ferenc miniszterelnök-helyettes lett. Andropov szovjet nagykövet közölte, hogy Moszkvát Mihail Malinyin hadseregtábornok képviseli a tárgyalásokon. Késő délután Nagy Imre és környezete elkönyvelte Kádár János és Münnich Ferenc eltűnését. Apró Antal, Kiss Károly, Marosán György és Nógrádi Sándor is elhagyta a fővárost, ők a tököli szovjet bázisra távoztak.

Hruscsov és Malenkov ezen a napon Bukarestben román, csehszlovák és bolgár vezetőikkel tárgyalt, megágyazva a szovjet fegyveres beavatkozásnak. A jugoszláv vezetők nem elleneztek a szovjet beavatkozást. Hruscsov Münnich Ferencet, a keményvonalas kommunistát javasolta az új vezetés élére, de jugoszláv javaslatra végül Kádár János személyében egyeztek meg.

1956. november 3.

Újabb kormányátalakítás történt. A végrehajtó hatalom testületének tagjai a következő személyek voltak: Nagy Imre miniszterelnök és külügyminiszter, Tildy Zoltán, Kovács Béla, B. Szabó István (Független Kisgazdapárt), Bibó István, Farkas Ferenc (Petőfi Párt), Kádár János, Losonczy Géza

(MSZMP), Fischer József, Kelemen Gyula, Kéthly Anna (Szociáldemokrata Párt) államminiszterek, valamint Maléter Pál honvédelmi miniszter. Kádár János rejtélyes távolléte ellenére is a kabinet tagja maradhatott.

A délelőtt megkezdődtek a magyar–szovjet katonai tárgyalások a csapatkivonások részleteiről, a hősi emlékművek megóvásáról, valamint az ünnepélyes búcsúztatásról. A szovjet delegáció megígérte, hogy több szovjet csapatszállító szerelvény a magyar határon nem érkezik be. Megállapodtak, hogy a megbeszéléseket este 10-kor folytatják.

Tildy Zoltán miniszter Losonczy Géza kollégájával közösen tartott délutáni nemzetközi sajtótájékoztatóján úgy nyilatkozott, hogy a kormány mindent meg fog tenni, hogy a teljes egyenjogúság és függetlenség alapján becsületes, nyílt és jószomszédi viszonyt alakítson ki Magyarország és a Szovjetunió között. Losonczy kiemelte a nemzeti függetlenség megőrzésének fontosságát, és kijelentette, hogy a kormány nem engedi, hogy visszatérjen a kapitalizmus. Eközben Kádár János a Szovjetunió segítségét „kérte” az „ellenforradalom” leveréséhez. Vezetésével ellenkormány alakult (Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány). Ebben Münnich Ferenc a fegyveres erőkért felelős miniszteri tárcát kapta.

Mindszenty József bíboros rádióbeszédében egyebek mellett foglalkozott a függetlenség kérdésével. A Magyarországon történeteket szabadságharcként értékelte. Úgy vélte, hogy „mi, magyarok az európai népek családi, bensőséges békéjének zászlóvivőiként akarunk élni és cselekedni”. A beszéd tiltólistára került a Kádár-rendszer időszaka alatt.

A szovjet csapatok lezárták a magyar–osztrák határt és a Ferihegyi repülőteret. A szovjet csapatkivonási tárgyalások második fordulójára érkezett tárgyaló küldöttség négy tagját (Erdei Ferencet, Maléter Pált, Kovács István vezérőrnagyot, Szűcs Miklós ezredest) és az őket kísérő személyeket Tökölön Ivan Szerovnak, a KGB elnökének vezetésével letartóztatták. Az akcióban az október 28-án a Szovjetunióba távozott Piros László kommunista exbelügyminiszter és a korábban a szovjet hadseregnél menedéket találó volt magyar ÁVH-sok is részt vettek.

1956. november 4.

Éjfélkor Vasziliy Kazakov vette át a magyarországi szovjet csapatok főparancsnokságát.

Dalibor Szoldatics jugoszláv nagykövet az éjszaka folyamán Szántó Zoltán közvetítésével átadta Nagy Imrének Tito és Alekszandar Rankovics belügyminiszter üzenetét, melyben közölték, hogy a jugoszláv kormány menedéket biztosít a magyar kormányfő és társai számára.

Hajnali 4 órakor megkezdődött a „Forgósél” fedőnevű hadművelet végrehajtása. Ez a forradalom szovjet csapatok általi leverését, valamint a Magyar Néphadsereg egységeinek lefegyverzését jelentette. A román határon keresztül újabb szovjet csapatok özönlöttek Magyarország területére. 5 óra 5 perckor a szolnoki rádióban elhangzott közlemény szerint a Kádár Jánoshoz köthető, moszkvai hátszéllel rendelkező Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány szovjet katonai segítséggel megkezdte az „ellenforradalom” leverését.

Nagy Imre 5 óra 20 perckor megszólalt a rádióban: „Itt Nagy Imre beszél, a Magyar Népköztársaság minisztertanácsának elnöke. Ma hajnalban a szovjet csapatok támadást indítottak fővárosunk ellen azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy megdöntsék a törvényes magyar demokratikus kormányt. Csapataink harcban állnak. A kormány a helyén van. Ezt közlöm az ország népével és a világ közvéleményével!”

Nagy Imre rádión visszatérésre szólította fel az előző este Tökölre távozott tárgyalódelegációt. Ezáltal a nyilvánosság előtt leleplezte a szovjet részről történt törvényteleniséget.